

ערך מתוך אנציקלופדיית המקדש

מכון המקדש

© כל הזכויות שמורות – אין להעתיק או להפיץ ללא רשות בכתב

תודה – חלק שני:

בחן את ידיעותיך – שאלות:

- א. מה הלחמים שמביאים עם קרבן התודה?
- ב. מה מקבל הכהן מכל קרבן התודה?
- ג. היכן משתמשים עוד בלחמי תודה?
- ד. מדוע התורה ריבתה בתודה את המאכל ומיעטה את זמן האכילה?
- ה. על מה מתוודה בעל קרבן התודה?

הלחמים הבאים עם קרבן התודה להלכותיהם: נאמר בתורה בעניין לחמי התודה והמצות: "והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן וסלת מורבכת חלות בלולות בשמן" [12]. על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו... והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה', לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה. ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל, לא יניח ממנו עד בוקר" [13]. מצינו שיש הבדל בתורה בין 'תודה' ל'שלמים' בשני דברים: האחד: 'שלמים' נאכלים לשני ימים ולילה אחד, לעומת זאת 'תודה' אינה נאכלת אלא ליום ולילה עד חצות [14]. השני: ביחד עם התודה מביא המקריב ארבעים לחמים, ובשלמים אינו מביא לחם כלל. ארבעים הלחמים נחלקים לחמץ ומצה: עשרה לחמים – חמץ, ושלושים לחמים – מצה. המצה מתחלקת לשלושה מינים: מאפה תנור, רקיקים ורבוכה [15]. מכל מין נותנים לחם אחד לכהן [16], נמצא שהכהן מקבל ארבעה לחמים. הכהן מניף את ארבעת הלחמים שניתנו לו יחד עם האימורים, החזה והשוק [17]. לאחר מכן אוכל הכהן את אותם לחמים עם החזה והשוק יחד עם בני ביתו. יתרת הלחמים, כלומר תשעה מכל סוג, וביחד שלושים וששה לחמים ניתנים לבעלים ולקרואים המצטרפים אליהם לאכילת הקרבן [18].

הבאת תודה בהרחבת העיר: כשבאים להוסיף על קדושת ירושלים [19], כלומר, להרחיב את חומות ירושלים למגורים בשכונות חדשות ולאכילת קדשים בתחומה הרחב, נקבע לכך מעמד מיוחד. בית דין מקריבים שתי תודות כהלכתן, ומקיפים את העיר עם שתי חלות חמץ של שתי התודות, וכך עשו בימי עזרא ונחמיה [20].

מעולם המחשבה

ארבעים לחמים בקרבן תודה על שום מה?

שאלה: מדוע בקרבן תודה מצות התורה היא להביא ארבעים לחמים, שלא כמו בשלמים. כמו כן, הגבילה התורה את זמן אכילת התודה ליום ולילה בלבד?

תשובה: כתב על כך הנצי"ב: "תכלית [קרבן] תודה - שבא על הנס הוא, כדי לספר חסדי ה' שגמל עליו. ומטעם זה ריבה הכתוב בלחם, ומיעט בזמן אכילת תודה מכל [קרבן] שלמים. היינו, כדי שיהיה [בעל הנס] מרבה רעים לסעודה אחת ביום ההקרבה, ויהיה סיפור הנס לפני רוב [הרבה] אנשים [האוכלים את הבשר והלחם]. [כמו כן] ארבע חלות [ניתנות] לכהנים שהן המה תלמידי חכמים" [ויצטרפו אף הם לשמוע את מעשה הנס] [21]. וכתבו הראשונים באשר לצורת ההודיה ברבים: "וצריכין להודות בפני עשרה, ושנים מהם חכמים [כגון הכהנים במקדש] שנאמר: 'וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו'. וכיצד מודה? [כלומר כיצד מספר את הנס ומודה לה'] וכיצד מברך? - עומד ביניהן ומברך: 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב'. וכל השומעין אומרים: 'שגמלך טוב - הוא יגמלך סלה'" [22]. סמיכה על הקרבן והודאה לה': כתבו הראשונים: "היה הקרבן שלמים - סומך [בעל הקרבן את ידיו על ראש הקרבן] בכל מקום שירצה מן העזרה במקום שחיתה. ויראה לי, שאינו מתוודה על השלמים [ווידי על חטא] אבל אומר דברי שבח" [23]. כך למעשה מובא במדרש: "'מזמור לתודה'... שיסדו דוד על ה'תודה' - ככתוב: 'מזמור לתודה'" [24]. וכן כתבו הפרשנים, שאומר 'מזמור לתודה', שדוד התקין מזמור זה - "להודיה, לאומרו על זבחי תודה" [25]. וכן כתבו האחרונים [26].

ארבעה חייבים להודות - הולכי מדבריות

הולכי מדבריות בכל הדורות היו נתונים בסכנה, הן מחשש לרעב וצמא, או תעייה בשבילי המדבר, וכך גם רוחות שכיסו את האנשים והבהמות בשכבת חול. כמו כן היה חשש לשודדים ורוצחים אשר שללו את השיירות ולא השאירו זכר מהולכי השיירה, כדי שלא יספרו למלכויות בארצות השכנות על קיומם של השודדים. בציר נראית שיירה במדבר סיני בעת חנייה, כן נראה הנשק של המשמר המלווה את השיירה לאבטח אותם מפני רוצחים. מכאן החובה להודות לה' כשהשיירה מסיימת את דרכה בשלום ומגיעה ליישוב.

מקורות:

- [12] לדיני לחמי התודה בפירוט ע"ע לחמי תודה.
- [13] ויקרא ז, יב.
- [14] ויקרא ז, טו. שם כב, ל. משנה בזבחים שם.
- [15] ויקרא ז, יב - יג. משנה במנחות עו, ב – עז, א. רמב"ם מעשה הקרבנות ט, יז - יח.
- [16] ויקרא ז, יד. משנה במנחות עז, ב. רמב"ם מעשה הקרבנות ט, כא.
- [17] רמב"ם מעשה הקרבנות ט, ז.
- [18] משנה מנחות עז, ב. רמב"ם שם יא - יב.
- [19] לפירוט בעניין זה, ע"ע הרחבת העיר והעזרות.
- [20] משנה בשבועות יד, א. גמרא שם טו, א, על פי נחמיה יב, לא. רמב"ם בית הבחירה ו, יב.
- [21] העמק דבר ויקרא ז, יג.
- [22] רמב"ם ברכות י, ח.
- [23] רמב"ם מעשה הקרבנות ג, טו.
- [24] תנחומא נח, יט.
- [25] רש"י תהלים ק, א.
- [26] אור שמח הלכות מעשה הקרבנות ג, טו; לומר – 'מזמור לתודה כמובא במדרש שוח"ט תהלים ק, שעניינו – הודאת דברים". עיין ערך סמיכה.